

פרוטוקול מס' 38/ד
מישיבת הוועדה לענייני פנים
שהתקיימה ביום ג', ג' סיון תשס"ו - 24.5.55
בשעה 08.50

משתתפים: נ. חת - היו"ר

- ע. אסף
- ח. מגורי-כהן
- ב. קמין
- ג. פלס

מזמנים: י. ירני -

- א. הררי - חבר הכנסת
- מר י. סחר - המפקח הכללי, משרדת ישראל
- מר נוביק - משרדת ישראל
- מר סילברסטון - מיועץ המשפטי, משרד הפנים
- מר גולדין - משרד הפנים
- מר לבדמן - משרד הפנים
- מר נגבי - משרד המשפטים

- 1. שונות
- 2. בעיית איחוד המספחות (המטר)
- 3. סיור ועדת הפנים במועצות מקומיות ערביות
- 4. חוק לתיקון תקנות שעת חירום (יצאה לחו"ל) (הצעת חבר הכנסת הררי).

1. שונות

היו"ר נ. חת: פותח את הישיבה.

אחסול חופיע בכנסת אלס כפר-אריה, ובר צוני להודיע לחברים שקבעתי פגישה לנציגי המקום עם חברי ועדת-המסנה ליום ג' (חמישי) בשעה 15.00. קיבלתי מכתב ממשרד הפנים בענין קריית-עטל, ולדעתי יכולה-הוועדה לעבור בענין זה לסדר-היום.

ח. מגורי-כהן: לפני זמן-מה העליתי את שאלת דמת-יוהנה. זה זמן רב שהובטח לנו לכלול את הסיכון בעיריית רחובות, אך הדבר בוצע רק לפני זמן קצר, אחרי היום הקובע לבחירות, ויוצא שתינסל מתוכני המקום זכות הבחירה לעיריית רחובות. אני מבקש לברר אצל סר הפנים מדוע צורפה דמת-יוהנה לרחובות באיחוד זמן רב כל-כך.

הרחלס: לפנות לסר הפנים בשאלה מדוע צורפה דמת-יוהנה לרחובות באיחוד-זמן.

2. בעיית איחוד המספחות

טר גולדמן:

בידרתי עם משרד החוץ את האלמנט שנתעוררו בענין זה בישיבה הקודמת. אשר לאחיות הזקנות והלא-נשואות שהוצע להכלילן במסגרת של איחוד המספחות - דעת משרד החוץ הינה שלילית. אשר להכרזה פומבית בכנסת על המסגרת הזאת - גם בענין זה לא חושב משרד החוץ שעכשיו הזמן המתאים לכך. דעת משרד החוץ היא שלילית גם בנוגע לפניה מחודשת לארצות הסכנות שיחישו מצידן את בידור המקרים שטרם אוסרו על-ידן.

ח. טגורי-כהן:

בשבוע שעבר העליתי את בעיית ה"איחוד" הבלתי-ליגאלי. יש מקרים שמספר התושבים בכפרים מסויימים היה מאות עם קום המדינה, ועתה מגיע מספרם לאלפים.

מר סתר:

אין ספק שבשנים הראשונות לקיום המדינה הייתה התננות שהגדילה את הישוב הערבי לפי הערכתנו כ-20%-30%. דוגמא לכך: אבו-גוש. במסך כל הזמן עשינו טאמציים להתגבר על ענין זה. אבל הרישום ניישובים הערביים לא התנהל בסדר, וזאת טעום שכרטיסי-הזהות ניתנו על-ידי רשמים ערביים שלא היו עליהם ביקורת. נוסף לכך יש שתלנות. אנו נמצאים תחת לחץ מתמיד, גם כלי המטרה התאכזרה ברוב המקרים וגירשה את המסתננים בחזרה. נמצאו להם שתלנים מכל המפלגות. כיום אין יותר התננות לשם התנחלות, אבל יש מסתננים כרוניים שהסתנו כנר ערות פעמים לטרות שהם מגורשים בכל פעם.

היו"ר נ. חת:

אני מציע לסכם שהוועדה מוצאת שענין איחוד המספחות במסגרת שנקבע מבוצע כהלכה בכל הנוגע לדברים שהוטל על שר הפנים לבצע, ואילו בעיית הרחבת המסגרת איננה במסכותה של ועדת הפנים.

החלטת:

לקבל את הצעתו של היו"ר ולסכם: ועדת הפנים בדקה את המצב לאור הצעתו של חבר הכנסת בסמוך ומצאה שהפעולה במסגרת שהוכרו עליה מבוצעת בצורה מסביעה-רצון, ואם יש עיכוב - אין הוא באשמת ממשלת-ישראל. בעיית הרחבת המסגרת חורגת ממסכותה של ועדת הפנים.

3. סיוור ועדת הפנים במועצות מקומיות ערביות

ע. אום:

אני מציע לדחות את הביקור שנקבע ליום א' הבא ולהשאירו לכנסת השלישית. אפילו יתנהגו חברי הוועדה סתוך אובייקטיביות רבה ביותר - אין ספק שמצד התושבים תהיה זאת הזדמנות נוחה מאד להעלות בעינת שונות של ערב-הבחירות - וזוהי גם זכותם - אבל שאלות שמאוחר כבר לטפל בהן בוועדת הפנים של הכנסת השניה.

ח. טגורי-כהן:

מאחר שידוע כבר לכפרי המיעוטים שהוועדת הפנים עומדת לסייר אצלם, ומאחר שקיימנו כבר מספר סיורים ולא נתקלנו בבעיות מסוג זה - אני מציע לקיים את הסיור.

החלטת:

לערוך את הסיור ביום ב', 30.5.55, במועצות הערביות עוספיייה, ספרעם וטירה. מקום המפגש: משרדי המזנה על המחוז בחיפה. בטעה 09.00.

4. חוק למיכון תכנות מעת חרום (יציאה לחו"ל) (הצעת חבר הכנסת הררי)

היו"ר ג. חת:

מאז הועברה אליו הצעת החוק לפני כשנה נעשה ההסדר הנהוג בסדר הפנים ליברלי הרבה יותר מן ההצעה עצמה. בטעמו הובעה הדעה שאם כי סדר הפנים נהוג סתוך ליברליות - מוטב בכל זאת שהדברים יירטמו בחוק ולא יישארו כהוראה פנימית בסדר הפנים.

מר גולדין:

סדר הפנים עיבד הצעת תיקונים בעקבות הצעתו של חבר הכנסת הררי. הנוסח שמציע סדר הפנים הוא: (1) קיים יסוד לחסוש שיציאתו של אותו אדם לחו"ל עלולה לפגוע בהגנת המדינה, בטובתה או בטחון הציבור - במקום שהצעתו של חבר הכנסת הררי מדברת רק על "בטחון המדינה"; (2) אותו אדם שעומד לצאת את הארץ לא הוכיח להנחת דעתו שביום יציאתו המסוער לא יהיה עליו חוב של סמים או תשלומי חובה אחרים למדינה או לטוכנות היהודית. כלומר: הוספנו את הסוכנות היהודית.

מר סחר:

המטרה מייצגת בענין זה לא רק את עצמה אלא גם את שירותי הבטחון. למעשה הנוהג הקיים כיום במדינה הוא ליברלי בהחלט וחופף כמעט את הצעתו של חבר הכנסת הררי בתוספת ההגבלה של אסטה פלילית או חקירה המתנהלת בגד הטבק לצאת. בתל-המספט שלנו מוציאים כיום אנשים בערבות, ואנשים אלה יוכלו לברוח מהארץ אם לא תהיה הגבלה כזאת. הטוב חסור במיוחד בנוגע לרמאות כלכלית. לפי דעתי הטוב הקיים מניח את הדעת. מעולם לא הגיעה על כך תלונה מאיש ולמעשה מקבל אדם תוך 10 ימים את היתר-היציאה.

מסום כך אני חושב שאין צורך לשנות את החוק כלל. אבל אם יסנו אותו - אני מבקש שיוסיפו סעיף (3): "אם יש אסטה פלילית או חקירה פלילית תלויה ועומדת בגד אותו אדם".

היו"ר ג. חת:

הצעת סדר הפנים בטעיף (1) המדברת על "הגנת המדינה, טובתה ובטחון הציבור", מחטירה לעשה את הטוב יותר מכפי שהוא כיום, כי פיסקה זו כוללת למעשה הכל.

י. הררי:

בטעה שהצעת את הצעת החוק היתה ההתנגדות העקרונית לו חזקה כל-כך שניסיתי להתאים את ההצעה לרוח הזמן והוספתי את הסעיף (2). הבעיה היא עקרונית: האם יש זכות לכל אזרח לצאת - פרט אם יש למדינה משהו נגדו, או שמניחים מראש שלאדם אסור לעזוב את המדינה, פרט אם הוא מקבל היתר מפורט לכך. אינני מדבר כרגע על הפרקטיקה - אולם הטוב החוקי כיום הוא סטדר הפנים יכול לתת סידור אבסולוטי ללא כל גימוקים.

לאחר שקובעים את זכותו/של האזרח בענין יציאה לחו"ל, בטאלת השאלה: מה יש להכניס לחוק? ברור שנוח לסוכנות היהודית ולסאד מוסדות שלא יתנו לאדם לצאת את הארץ לפני שיגמור אתם. המטרה דואגת לפלילים, העיריות - לתשלומי המסים, הסוכנות - למסיה היא, וכו' וכו' ואין לדבר סוף.

יש קרוי-יסוד לתכנית המטסלה סיום ד' בסבת - 22.12.52. המטסלה קיבלה הבעת-אמון על-סטן התכנית הזאת. ובתכנית המטסלה יש סעיף ט' בו כתוב: "יבוטל הצורך בהיתרי יציאה - פרט להבטחת צרכי הבטחון". לא נזכרים בטעיף לא סטטים, לא הסוכנות ולא סום דבר אחר. ונציג סדר המטספטים, כסטאלתי אותו על כך, לא ידע אף הוא להשיב לי. כל מי שרוצה להצר באפטרות של סתן היתרי-יציאה - אינו רשאי לעשות זאת על-פי תכניתה המאושרת של המטסלה.

אשר לענין של פטעים פליליים ועבירות כלכליות - יש בידי המדינה אמצעים חוקיים לעצור אדם, לפי צו של שופט ולא לפי שרירות-לבו של סדר הפנים. אנו רוצים שתהיה זכות לכל אדם שסדרים לתת לו היתר-יציאה לטעון בפני בית-הדין-הגבוה-לצדק - פרט לטעמי בטחון המדינה. אין לעכב לאדם היתר זה כמטעמים אדמיניסטרטיביים. לא קיימים חוקים כאלה לא באנגליה, לא בצרפת ולא במדינות זוכות - פרט למדינות שמעבר לסך-הברזל.

ישיבת נעדת הפנים
24.5.55

ז. הררי:

השאלה היא: מה עדיף - נוחיות של הסוסדות או הפרט? אמנם בפרקטיקה אני מודה שהענין פועל בסדר, אבל אין זה ביטוי לא לשנות את החוק.

ג. פלס:

בשעתו תמכתי בהצעת החוק על חבר הכנסת הררי אם כי חשבתי שאין היא מקיפה למדי, אבל הבנתי את הנסיבות. על קווי-היסוד של המסמלה באמת אי-אפשר לעבור. אמור לנו להכניס את כל ההגבלות הללו לזכותו האלמנטרית של האזרח. יש למסמלה כל האמצעים לאסור עכריינים ולטנוע את בריחתם גם ללא האמצעי בחוק הזה. לכן דעתי היא שהגבלה היחידה יכולה וצריכה להיות רק מטעמי בטחון.

אשר לסעיף השני: - לא פעם הופכים אצלנו סרותים לזרוע של האוצר. אני מתנגד להכנסת סאלת המסים לחוק הזה. יש לסדינה די אמצעים וכוח לגבות את מסיה.

ה. הררי:

אם אדם חייב לבקש היתר יציאה בכלל - ולו אף מטילה אחת ויחידה: סיבת הבטחון - הרי המסמלה כבר יודעת עליו, ואין זה דומה למי שיכול לעזוב את הארץ ללא היתר-יציאה כלל. היציאה אפוא לא תהיה אוטומאטית ואין צורך בכל ההגבלות.

ס. נגבי:

אני תומך בדבריו של סר סחר. אין לי כל סיבה להתנגד לעצם דבריו של חבר הכנסת הררי, אבל בתוספת הפיסקה שהציע סר סחר. לפי הצעת התיקון תיפגע דוקא זכותו של האזרח בסקוט שרוצים להגן עליה. כי אם המסמלה תדע שאדם עומד לעזוב את הארץ - תוכל לעודר את סאלת המסים שלו או תיק המתנהל נגדו, ואז ידע שאין הוא יכול לצאת. בעוד שאם המסמלה לא תדע על הצנו לצאת, אולם יהיה לה חשט סמא עלול האיש לנסות ולעזוב את הארץ, היא תתנגד בכלל לשחררו בערבות. ואם טוענים שהמסמלה יודעת בלאו הכי כשאדם עוזב את הארץ - תהיה זו גניבת-דעת להגיד לציבור שאין הגבלה פרט לבטחון ולמטעם יודיעו מאחורי גבו לסוכנות, למסמלה וכדומה.

סר סחר:

אם מכניסים כבר הגבלה אחת בקבלת היתר היציאה - בענין הבטחון - הרי אין טעם להוציא את המסמלה מן התמונה. על-ידי-כך רק עושים עוול לציבור כי אדם יקנה כרטיס בטיעה ויעטה את כל ההכנות לצאת על-סמך היתר היציאה שקיבל - וברגע האחרון תוריד אותו המסמלה מן האוירון. מאחר שיש נגדו תיק. המסמלה גם מתחיל לדרוס הגדלת הערבויות במקרה של אנטיסטי שיש חשט שינסו לעזוב את הארץ.

ב. קסין:

עובדה היא שאנשים רבים עזבו את הארץ מבלי לסלם את חבותיהם למסמלה, לסוכנות ולמוסדות ציבוריים אחרים, והכל בגלל חוסר סלמותו של החוק הזה. קיבלתי גם מכתבים מבנקים הטוענים שעולים עזבו את הארץ מבלי לסלם את חובותיהם והם מבקשים שיוכנס תיקון לחוק - אם ירצו לשנות אותו - ברוח זו.

לכן אני מקבל את התיקון המוצע - להוסיף את הסוכנות היהודית - אבל אני מציע להוסיף גם: "מוסדות ציבוריים".

מר סילברסטון:

לפנינו חוק שהוגט לא ע"י המסמלה בלא ע"י חבר כנסת, ומכאן ההבדלים בעמדתם של נציגי המסמלה הסונים. בדצומי להגייט סאם נוסף בהגבלה מוסדות שאינם מוסדות מסמלה עלול להווצר הרוסס סאמנס יש עבירות רבות נגד המוסדות הסונים, בנקים וכו'.

אשר לפסעים - לבית-המספט יש סמכות להוציא צו במקרה שנגד אדם מסויים תלוי ועומד משפט. אפשר להגיד שאין להרשות יציאתו של אדם שלגביו קיים צו של בית-המספט האומר על יציאתו, אבל לא להסתמס בסונח "קיים תיק".

דובר כאן על ענין הגיוס; נאמר שחייבי גיזס לא יוכלו לקבל היתר יציאה. בסעיף 13 לחוק סרות בטחון נאמר בפירוש שאין אדם בגיל הגיוס יכול לצאת את הארץ אלא אם יש לו היתר מסר הבטחון. דבר זה נותן כיסוי מלא לבעיה.

טיבת ועדת הפנים
24.5.5

ר טילברסטון:

ברצוני לחלוק על דעתו של חבר הכנסת הררי שאמר
שלטר יש כיום סמכות אבסולוטית לטרב לתת היתר.
ין לטר סמכות כזאת. כל תקנה לטעת חירות בעטית בפסגרת ספוייטת ואם היא
ורגת סמסגרת זאת היא בלתי חוקית.

אני מציע שענין הרטויות המקומיות לא ייכנס לחוק
יש אפשרויות טובות של התנגדות בין הפרט ובין הרשות המקומית, לאו דוקא
אלו העלולות להצדיק סירוב היתר יציאה. כמו-כן ייתכן לפסל שאדם הוא מושב
ל-גביב וסידור את כל החסבונות עם העיריה, ואילו לרשות מקומית אחרת הוא
ייב סכומים עצומים. דבר זה לא יכול אפוא להיות יעיל ומעשי.

מגורי-כהן:

אני מתנגד בכל תוקף לענין האגרה, כי הדבר עלול
לעכב מי שצריך באמת לצאת ואילו במי שירצה לצאת
א יפגע הדבר כלל. אלה הם לדעתי דקדוקי-עניות.

למסורה יש אפשרויות מסלה לעצור אדם אם טובאת
פניה תלונה עליו. יש גם חוקי חירות בענין זה, אם כי אני מתנגד גם להם.

א.א.א:

חבר הכנסת הררי חוזר בו עתה מפייסקה 2 של הצעתו,
ומנסק זאת בכך שיש דרכים אחרות לטפח אדם שלא
ילם את חובותיו. לפי מצב הדברים אני מפסק אם סופט יפסוק שיש לאסור אדם
לא שילם מס-הכנסה ורוצה לעזוב את הארץ, כי אין זו עבירה פלילית רצינית.
ני מתנגד להסמיט את הסלה "הסוכנות היהודית" מההצעה, כי מבחינה זאת דינה
דין מוסד ממסלתי.

הטלטון של המדינה מתבטא בסתי זרועות: הטלטון
מרכזי והרטויות המקומיות. לכן אני עומד גם על המלים "הרטויות המקומיות".
קרים אלה לא ימצאו את תיקונם על-סמך החוקים הכלליים אם לא בכניס הוראה
ו כאן.

ינר נ.ח:

אם נוסיף את הרטויות המקומיות - פירושו של דבר
סטטור הפנים יהיה חייב לפנות לכל הרטויות המקומיות
כל מקרה שאדם רוצה לצאת - כפי שהזכיר מר טילברסטון.

בעיה שניה: מה פירוט "חובות למדינה"? זהו מוסג
חב מאד. הוא הדין לגבי הסוכנות היהודית. למי חייבים בסוכנות היהודית?
מספיים

אשר לעצם ההצעה - הלואות בלתי-כולל
נרבות או במסכנתא, ובמקרה שבעל-החוב מצליח להתחמק - יסבול סכך הערב.
נצק או המוסד בדרך-כלל אינו סובל, ועל הערב לדעת על מה הוא חותם.

לעומת זאת נראה לי שלטובתו של הנוסע יהיה
מסורה תדע טראט על נסיעתו ולא יהיה צורך להוריד אותו ברגע האחרון סן
זוירוין. לכן אני מציע: "דבר העלול לפגוע במהלך נכון של הליך פלילי".
זאדם עומד לעזוב את הארץ עליו לדעת שהוא צריך להסדיר לא רק את ענייני
נבא שלו אלא עליו גם להיות בסדר בכל הנוגע למסורה.

גולדוין:

פניות לסוכנות היהודית נעשות אך ורק למחלקת
הקליטה וזאת רק ביחס לפנות העוללים שהגיעו לאחר
ים המדינה. אחוז האנשים הללו איננו גבוה.

אשר ל"חובות המדינה" - אנו נוהגים להעביר לאוצר
רטיטת האנשים, ולמעשה מצטמצם הדבר רק לגבי מס-הכנסה. יש גם הסכם עם
ווצר שלא בכל חוב קטן מעכבים את יציאתו של האדם, בני-חוד אם הוא מסאיר
ורץ את מספחתו, את ביתו וכדומה.

בענין הרטויות המקומיות יש הסכם בינינו ובין
יריות הגדולות שהן שולחות נציג שלהן למסודיים שלנו מטעיינים ברטימות
ונוזבים. אנו מצדנו איננו מעכבים נסיעה של אדם בגלל חוב לרשות מקומית.

י. הררי:

אין אני מציע חוק לפיו אדם החייב חוב למישהו יהיה פטור מלשלם אותו. אבל אינני חושב שיש לכלול את ענין מסלום החובות בחוק זה של היתרי-יצאה. כל עוד לא הוכח מאומה נגד אדם - אין צורך בכל תוספות לחוק. יש הגישה היא שאין מתחשבים בפרט אלא במדינה - אין לעשות חצאי-דברים. מוסדות מייסבים יש לא רק לסוכנות. יש גם פיק"א, יש עמידר, ומדוע לא רסקו? מדוע אפשר לעכב יציאתו של אדם בגלל חוב לסוכנות ובגלל חוב לעמידר לא? הרבה יותר פשוט יהיה לכתוב שאדם אינו יכול לעזוב את הארץ אלא לאחר שהוכיח דברים לפי רשימה ארוכה שתצורף לחוק.

אשר לענין המסורה: - ברור שהסידור שמציעה המסורה יותר נוח לה. אבל אם המסורה שוענת: אחת מצדן לדרוש ערבויות גדולות יותר, הרי הסוכנות יכולה לטעון: אחת מצדן לדרוש ערבויות גדולות יותר להלוואות שאתן - ולא יהיה לדבר סוף. והרי אדם יכול לקבל היתר-יצאה, לעשות אחד-כך את העבירה הפלילית - ולעזוב. אין גבול לנוחיות שהמסורה והמוסדות הסונים יכולים לדרוש לעצמם. תמיד יותר נוח שהאזרח לא יסתובב בין ארץ לארץ ובין עיר לעיר.

לא ייתכן שנתחיל לחוקק חוק פלילי ואזרחי בענין היתרי-יצאה. במקרה זה יש לתקן את החוק הפלילי והאזרחי כדי שיענו הם על הצרכים.

אשר לרשויות המקומיות: - מר גולדין טוען שכיום אין מסרד הפנים פונה אליהן כלל. מדוע אפוא לשנות את החוק עוד לחוסרה? מוטב באמת להשאיר את הסצב הקיים לפיו יכול סר הפנים לעשות כל מה שהוא רוצה.

בלית ברירה אני מוכן להסכים להוסיף לחוק פרט אחד בלבד: שכל אדם יהיה רשאי לעיין ברשימות של מנקסי היתרי-היצאה, וכל מוסד מסלתי יהיה רשאי לקבל העתק מהן. דבר זה יאפשר לסוכנות היהודית ולכל יתר המוסדות להגיש מספטים במקרים שימצאו לנכון. המסורה במילא תקבל את הרשימות, כי ענייני הבטחון כוללים ענייני מסורה. יותר טוב לא צריך להגביל את זכותו של הפרט. לא ייתכן שבגלל כמה אנשים שברחו לחו"ל ולא טיטרו חובות יצטרך כל אדם לפנות לסוכנות ולרשויות המקומיות ולכל המוסדות בבקשת תעודות. כל זמן שאין לסלסנות מאומה נגד האזרח - יסתובב חפשי ולא ידאג.

ג. פלטי:

אני רוצה לדעת אם אפשר בהודמנות זו להכניס הצעה חדשה על ביטול מוחלט של היתרי-יצאה, גם מבחינה בטחונית. בדעתי להציע לא להאריך את התקנות לטעם חירום בדבר היתרי-יצאה.

היו"ר ג. חת:

בכך יש מסוים נוסא חדס. אפשר להציע כל הצעה בגבולות החוק לאחר טעבר בקריאה הראשונה, פרט לבטל את החוק.

ג. פלטי:

כהצעה אלטרנטיבית מציע אם כן לסחוק את הפסקה (א) שעליה מדבר בהצעתו חבר הכנסת הררי.

אשר להצעה בענין הרשימות - דבר זה פוגע בכמה עניינים בחייו הפרטיים של האזרח. אין ענין נסיעתי לחו"ל נוגע לכנסים ולאנשים סתם.

ע. אסף:

אני מבקש לא להצביע בשאלה זאת היום.

התחלטה:

1. סעיף 1 כפי שהוצע ע"י חבר הכנסת הררי נתקבל (בניגוד לדעתו של חבר הכנסת פלטי). סעיף זה אומד: "פרט אם קיים יסוד לחשש שיציאתו של אותו אדם לחו"ל עלולה לפגוע בבטחון המדינה".
2. את ההצעה בסעיף 2 לדחות לישיבה הבאה ביום ג', 31.5.56, בשעה 09.00.

(הישיבה ננעלה בשעה 11.00)